

Evangelikus Kántorlehel

– Szerkeszti: Finta Gergely –

„Emeljétek föl fejeteget, ti kapuk!”

Nagyon ádventi a 24. zsoltár. Ősi várakozásunkat fejezi ki. Vágyunkat, hogy megszűnjön elszigeteltségünk. Az az állapot, amelyet tudatosan és módszeresen magunk alakítottuk ki magunknak. Van, aki visszahúzóódással, van, aki megközelíthetlenséggel. Hűvös közönnyel, szúrós mondatokkal, érzékenykedéssel. Bizalmatlansággal, sötétenlátással, keserű önzéssel. Ki így, ki úgy, de visszavonultunk. Elzárkóztunk és begubóztunk.

Egy idő után azonban megláttuk a csapdát. Míves munkával felépített kerítéseinkben a börtönrácsot. Szigorúan őrzött szabadságunk mögött a magányt. És nem telt többé örömünk a „nekem van igazam” kellemes elégtételében sem.

A kerítésben akkor látjuk meg a börtönrácsot, amikor rádöbbenünk, mi már nem vagyunk képesek a változtatásra. Elvesztettük a kulcsot. Elfelejtettük a mozdulatot. Vagy egyszerűen nem bírjuk megtenni.

Néha megbocsáthatatlan az a szigorú és kérlelhetetlen racionalitás, amiben gondolkodunk. Azt hisszük, ha eljutunk a belátásig (bűnös vagyok, vissza kell térnem Istenhez), már mindent megtettünk. Minden meggyógyult és megoldódott. Pedig csak a kerítésben pillantottuk meg a börtönrácsot. A rács pedig nem ereszt. Hiába akarjuk a szabadságot.

Emelkedjétek föl, ti kapuk! – sóhajtjuk. Találjak vissza, valahogy, valami csodával oda, ahova tartozom. Istenhez és a felebaráthoz. Hinni kellene. Újra. És szeretni. Onfeledten és oldottan. Megújulni. Szabaddá válni. Tágas téren mozogni. Megtelni fénnel és örömmel. Ádventet élni és karácsonyt várni.

Szívünkéből szól ádventi himnuszunk gyönyörű sora: „Ím, fogságból kél sóhaja”. Nem is kellene messzebbre jutnunk ezen a 4. ádventen. Csak eddig a sóhajig. S a fogságunk tudatáig. Fölemelkednének a kapuk, és betérne a dicső király.

Szabóné Mátrai Marianna

Igen széles körben ismert a nagytarcsai gyülekezet Jubilate ifjúsági kórusa. Vezetőjét, *Bálint József* karnagyot kértem meg, mutassa be gyülekezete egyházzenei életét.

A nagytarcsai gyülekezet egyházzenei élete

Nagytarcsa kb. 2500 ember által lakott község Budapest közvetlen közelében. Az ún. „agglomerációs életforma” negatív hatásai sokkal kevésbé érhetők tetten itt, mint a hasonló helyzetű más településeken. A mai napig igen sok értéket, szépséget megőrzött a falu közössége: él a népviselet, érezhető még az egykori népfőiskola „hullámverése”. A rövid időt itt töltő vendég is azonnal érzi a kohéziós erőt a családok, társadalmi- és vallási közösségek között s a csoportokon belül. Itt

még szinte mindenki ismer mindenkit – ha most eltekintünk az évtizedeken át izoláltan élő honvédségi lakóteleptől s a laktanyától. Ritka még a nem-falubeliekkel kötött házasság. A homogenitást erősíti az a tény is, hogy a polgárok többsége a földművelést végzi – magas fokon.

A település lakóinak 50%-a evangélikus; így a gyülekezeti élet történései erősen hatnak a falu köznapi életére is.

Ismereteim és másfél évtizedes tapasztalatom szerint kezdettől fogva éneklő-zenélő gyülekezet a nagytarcsai. Erre utal néhány régi szokás: az istentiszteletek előtt fél órával gyülekező hívek éneklése – kántori irányítás nélkül –; a karácsony-esti „kántálás”, melyben a régi korálok ma már keverednek az ifjúság „új stílusának” énekeivel.

A mai egyházzenei élet közvetlen előzménye: a negyven esztendőn át itt szolgáló Győri János lelkész és családjának máig ható, hitből fakadó tevékenysége: kántori szolgálat, a gyermekek s az egész gyülekezet éneklésre tanítása, a gyülekezeti kórus, a Győri János Sámuel és testvérei, barátai körül kialakult „pezsgés”, ifjúsági zenélés, a Hermons-együttes, élénk cserekapcsolatok, hűsvét-reggeli toronyzene... Ma is értékes egyházi muzsikát szerető „mecénás”-szemléletű lelkeséssel dolgozhatunk együtt. Gáncs Péter minden módon motiválja a zenei együtteseket, igényli és szervezi szolgálataikat. Valóságos munkatársainak tekinti a „muzsikusokat”, vallja, hogy ők is igehirdetők.

Mindezek hatására a hitélet természetes kifejeződésévé vált a szakrális ének-zene.

Jelenleg használatos énekeskönyvünkben alig található olyan korál, amelyet ne ismernének a nagytarcsai gyülekezet aktív tagjai. Rendszeresen sor kerül az „énekes liturgiák” szerint folyó istentiszteletre. Ugyanakkor szólnak még a Szarvasi Énekeskönyv dallamai is – elsősorban a temetéseket megelőző „virrasztások” alkalmával. Általános jellemzőként is kimondható: az ún. „szlovák eredetű” kegyesség jegyei szembetűnőek napjaink istentiszteletein s más gyülekezeti alkalmain.

Orgonánkat 1937-ben Rieger Ottó építette. 1977-ben jelentős átépítésre, bővítésre került sor Trajtler Gábor tervei szerint (2 man., 16 reg.).

Hálás vagyok Urunknak, hogy nyilvánvalóan, sokféleképpen áldásossá tette e gyülekezetben a zenélés-éneklés szolgálatát. Ennek jelei a következő, röviden bemutatott egyházzenei munkaágak:

– Nagy öröm, hogy 7–8 fiatalkorú gyülekezeti tagunk képes a teljes kántori szolgálat végzésére. Igaz, csak egy munkatársnak van kántori oklevele, segédkántori vagy más fokozatú „végzettséggel” azonban mindegyikük rendelkezik.

– Ha jól emlékszem, 12–13 éve próbál és szolgál a mintegy 20 tagú gyermek-énekkar. Vezetőjük kezdettől fogva Gáncsné Hafenschner Márta. Repertoárjuk változatos és üde. Évente résztvesznek a megyei kórustalálkozókon. Értékes „utánpótlást” is jelent ez a kedves csapat a felnőtt énekkarok számára.

– Az „egyházi könnyűzene” évtizedek óta folyamatosan szól a gyülekezetben, valamilyen formában. Ma a Ten-Sing fog össze 15–20 fiatal rendszeres éneklésre, problémáik zenei megfogalmazására. Már több vendégszolgálatuk is volt.

– A blockflöte-együttes csak időnkénti hosszabb szünetekkel működik; a kis településen nem könnyű nagyjából azonos szinten játszó hangszereseket toborozni.

– A „Jubilate” kamarakórus 15 évvel ezelőtt alakult meg az akkori ifjúsági bibliakör tagjaiból. (Vezetőjük kezdettől fogva e sorok írója.) Hálásan mondhatjuk, jelentősebb törés nélkül, folyamatosan igyekszik az együttes a tőle telhető legmagasabb színvonalon közvetíteni az értékes, Istentől ihletett muzsikát. Ma már több esetben az alapító – és még mindig éneklő-tagok gyermekei kérik felvételüket. Nincs könnyű dolguk, hiszen elég nagy repertoárt kell megtanulniuk: döntően a régi zenetörténeti korszakok protestáns szerzőinek darabjait és XX. századi kórusműveket.

Isten szeretetéből a kórus képessé vált önálló egyházzenei hangversenyek adására, a cappella zenés áhítatokra, vagy (vendég zenekar, szólisták közreműködésével) kantáta-estekre is. J. S. Bach több kantátája mellett sor került már Buxtehude, J. Haydn, Vivaldi, Schütz „zenekaros” műveinek bemutatására is. Az ország sok-sok gyülekezetével épített ki cserekapcsolatot a kórus. Többször járt Németországban, volt Finnországban és Svédországban, Szlovákiában is.

– A *Gyülekezeti Énekkar* egészen önálló tagsággal (kb. 30 fő) hűségesen szolgál otthon, hazánk sok gyülekezetében, de énekeltek már Finnországban, Szlovákiában, Németországban is. A legutóbbi tizennégy esztendő során kb. 130 kórusművet tanultak meg. Hiszem, hogy van jelentősége, hogy az énekkari próbák, a gyülekezeti bibliaórákhoz kapcsolódnak. A kórus vezetői két év óta: *Vikol Kálmán* és *Vikol Angéla*.

A bemutatott közösségek pusztá léte is jelzi a valóságos lelki- és művészetigényt. Ezek az emberek természetes résztvevői az istentiszteleteknek, szolgálnak, vagy értően hallgatják a meglehetősen gyakori egyházzenei áhítatokat. Felsorolni is nehéz lenne azokat a magyar és külföldi hangszeres és énekes együtteseket, orgonaművészeket, akik a zenés esteken szólaltak meg a nagytarcsai templomban.

A gyülekezet rendszeres zenei életének valamennyi „munkása” azonban a Nagytarcsa-Péceli Evangélikus Gyülekezet aktív tagja. Nem vált sohasem gyakorlattá az együttesek erősítése, „felduzzasztása” alkalmi „kisegítők” meghívásával. A közösségek vállalják tehetségük, képzettségük (képzetlenségük) korlátait, határait. Legtöbbjük úgy látja: a zenei tevékenység az istentisztelet egyik formája, eszköz a lelki épülés útján.

A fentiek áldásos következménye: nincsenek nagy gondok a „munkafegyelemmel”. A „sűrített” felkészülés, nagyobb programok, utazások utáni ún. „tét nélküli” próbán is megjelenik mindenki.

Az évadot (mindannyiunk igénye szerint) úrvacsorai áhítattal kezdjük. Minden próbán sor kerül néhány perces áhítatra, melyet a kórustagok vállalnak egymást váltva.

Összefoglalva: jó dolog zenészként dolgozni ebben a gyülekezetben. Nem „csodaország”, nem „különlegesen jó” emberek, de sokszor tapasztaltuk: Urunk érdemen felül ajándékoz minket. Hivatásos zenészként vallom: nagyszerű dolog az „amatőr” hívek közösségében énekelni, zenélni. Istenünk csodája, ha a földműves, iparos emberek, középiskolás diákok zenei „kívánságlistáján” kantátarészletek, korálok szerepelnek. Hálás vagyok Teremtőmnak, hogy erre a munkaterületre állított.

„Énekelek értelemmel és énekelek lélekkel is...” (1Kor 14,15)

Bálint József

Gradus ad Gradualia

A Magyar Egyházzenei Társaság és a Református Egyházzenei Munkaközössége (ReZeM) kétnapos tanfolyamot szervezett szeptember utolsó hétvégéjén. Ennek keretében mutatták be az augusztusban megjelent *Protestáns graduált*, a reformáció egyházainak XVI. és XVII. századi liturgikus énekrepertoárja alapján készült válogatást. Az énekeskönyv szerkesztőit liturgikus és pedagógiai szempontok vezérelték. Ez tükröződött a tanfolyam alkalmain is.

Farkas Zoltán köszöntőjében rámutatott a graduál alkalmazásának területeire; az egyházzene tanításában betöltendő szerepére, és arra, hogy az istentiszteleti, egyházzenei életbe kétféle módon találhat utat: egyes tételei zenés áhítatok és istentiszteletek keretébe illeszthetők, és teljes istentiszteleti rendeket is meríthetünk belőle.